

22.05.2019

Ärende/23

§ 168

Den av ledamoten Emma Kari väckta motionen om utvidgning av ängsnätverket i Helsingfors

HEL 2018-012503 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige betraktade den av ledamoten Emma Kari väckta motionen som slutbehandlad.

Dessutom godkände stadsfullmäktige följande hemställningskläm:

Stadsfullmäktige förutsätter vid godkännandet av svaret på Emma Karis motion om ängarnas betydelse att stadsstyrelsen utreder vilka naturvärden som kan bevaras vid Malms flygfälts ängsområde på ca 100 ha, som är ett betydelsefullt fågel- och naturobjekt. Det är en rastplats för flyttfåglar och där häckar bl.a. den mycket hotade dubbelbeckasinen. I fältets ängsområde har 1 000 fjärilsarter påträffats, såsom det utrotningshotade gröna hedmarksflyet. På fältet bor också sällsynta fladdermöss, såsom gråskimlig fladdermus och trollpipistrell. (Sirpa Asko-Seljavaara)

Behandling

Ledamoten Nuutti Hyttinen understödd av ledamoten Sirpa Asko-Seljavaara föreslog att stadsfullmäktige skulle återremittera ärendet för ny beredning utgående från att ängen på cirka 100 hektar i Malms flygfält och kraven i naturvårdslagen beaktas under punkten "Ängsnätverket som en del av skyddet av utrotningshotade naturtyper". Friska och fuktiga gräsängar är en ytterst utrotningshotad naturtyp i hela Finland och flygfältets ängsområde är också betydande som livsmiljö för utrotningshotade fåglar, fladdermöss som kräver noggrant skydd och utrotningshotade fjärilar. Skyddandet och bevarandet av flygfältets ängsområde är viktigt med tanke på stadsnaturens mångfald.

10 omröstningen

Fortsatt behandling av ärendet JA, återremiss NEJ

JA-förslag: Behandlingen fortsätter
NEJ-förslag: Ärendet återremitteras för ny beredning utgående från att ängen på cirka 100 hektar i Malms flygfält och kraven i naturvårdslagen beaktas under punkten "Ängsnätverket som en del av skyddet av utrotningshotade naturtyper". Friska och fuktiga gräsängar är en ytterst utrotningshotad naturtyp i hela Finland och flygfältets ängsområde är

också betydande som livsmiljö för utrotningshotade fåglar, fladdermöss som kräver noggrant skydd och utrotningshotade fjärilar. Skyddandet och bevarandet av flygfältets ängsområde är viktigt med tanke på stadsnaturens mångfald.

Ja-röster: 61

Zahra Abdulla, Alviina Alametsä, Maija Anttila, Ted Apter, Pentti Arjärvi, Paavo Arhinmäki, Silja Borgarsdottir Sandelin, Jussi Chydenius, Fatim Diarra, Matti Enroth, Joonas Haavisto, Sandra Hagman, Atte Harjanne, Joel Harkimo, Martina Harms-Aalto, Eero Heinäluoma, Eveliina Heinäluoma, Mari Holopainen, Abdirahim Husu Hussein, Ville Jalovaa, Kati Juva, Jukka Järvinen, Mikko Kiesiläinen, Otso Kivekäs, Dan Koivulaakso, Joonas Kolehmainen, Vesa Korkkula, Anu Korppi, Terhi Koulumies, Johanna Krabbe, Johanna Laisaari, Petra Malin, Otto Meri, Sami Muttilainen, Matti Niiranen, Laura Nordström, Sara Paavolainen, Jenni Pajunen, Matti Parpala, Dennis Pasterstein, Sirpa Puhakka, Tuomas Rantanen, Risto Rautava, Nasima Razmyar, Nelli Ruotsalainen, Daniel Sazonov, Tomi Sevander, Satu Silvo, Anni Sinnemäki, Sameli Sivonen, Leo Stranius, Riikka Suominen, Johanna Sydänmaa, Ulla-Marja Urho, Jani Valpio, Reetta Vanhanen, Laura Varjokari, Juhana Vartiainen, Sanna Vesikansa, Maarit Vierunen, Ozan Yanar

Nej-röster: 17

Toni Ahva, Sirpa Asko-Seljavaara, Mika Ebeling, Nuutti Hyttinen, Atte Kaleva, Tapio Klemetti, Laura Kolbe, Kauko Koskinen, Heimo Laaksonen, Aleksi Niskanen, Terhi Peltokorpi, Petrus Pennanen, Mika Raatikainen, Mirita Saxberg, Juhani Strandén, Mauri Venemies, Sinikka Vepsä

Blanka: 4

Laura Finne-Elonen, Björn Månsson, Dani Niskanen, Marcus Rantala

Frånvarande: 3

Pia Kopra, Wille Rydman, Suldaan Said Ahmed

Stadsfullmäktige fortsatte behandlingen av ärendet.

Ledamoten Sirpa Asko-Seljavaara understödd av ledamoten Nuutti Hyttinen föreslog följande hemställningskläm:

Stadsfullmäktige förutsätter vid godkännandet av svaret på Emma Karis motion om ängarnas betydelse att stadsstyrelsen utreder vilka naturvärden som kan bevaras vid Malms flygfälts ängsområde på ca 100 ha, som är ett betydelsefullt fågel- och naturobjekt. Det är en rastplats för flyttfåglar och där häckar bl.a. den mycket hotade dubbelbeckasinen. I fältets ängsområde har 1 000 fjärilsarter påträffats, såsom det utrotningshotade gröna

hedmarksflyet. På fältet bor också sällsynta fladdermöss, såsom gråskimlig fladdermus och trollpipistrell.

Stadsfullmäktige godkände först stadsstyrelsens förslag enhälligt.

11 omröstningen

Ledamoten Sirpa Asko-Seljavaaras förslag till hemställningskläm JA, motsätter sig NEJ

JA-förslag: Stadsfullmäktige förutsätter vid godkännandet av svaret på Emma Karis motion om ängarnas betydelse att stadsstyrelsen utreder vilka naturvärden som kan bevaras vid Malms flygfälts ängsområde på ca 100 ha, som är ett betydelsefullt fågel- och naturobjekt. Det är en rastplats för flyttfåglar och där häckar bl.a. den mycket hotade dubbelbeckasinen. I fältets ängsområde har 1 000 fjärilsarter påträffats, såsom det utrotningshotade gröna hedmarksflyet. På fältet bor också sällsynta fladdermöss, såsom gråskimlig fladdermus och trollpipistrell.
NEJ-förslag: Motsätter sig

Ja-röster: 51

Zahra Abdulla, Toni Ahva, Alviina Alametsä, Pentti Arajärvi, Sirpa Asko-Seljavaara, Silja Borgarsdottir Sandelin, Mika Ebeling, Matti Enroth, Laura Finne-Elonen, Atte Harjanne, Martina Harms-Aalto, Eero Heinäluoma, Eveliina Heinäluoma, Mari Holopainen, Nuutti Hyttinen, Jukka Järvinen, Atte Kaleva, Mikko Kiesiläinen, Tapio Klemetti, Laura Kolbe, Joonas Kolehmainen, Vesa Korkkula, Kauko Koskinen, Terhi Koulumies, Johanna Krabbe, Heimo Laaksonen, Johanna Laisaari, Petra Malin, Sami Muttillainen, Björn Månsson, Alekski Niskanen, Laura Nordström, Terhi Peltokorpi, Petrus Pennanen, Mika Raatikainen, Marcus Rantala, Tuomas Rantanen, Nasima Razmyar, Mirita Saxberg, Tomi Sevander, Satu Silvo, Anni Sinnemäki, Juhani Strandén, Leo Stranius, Ulla-Marja Urho, Jani Valpio, Laura Varjokari, Mauri Venemies, Sinikka Vepsä, Sanna Vesikansa, Ozan Yanar

Nej-röster: 1

Otto Meri

Blanka: 29

Maija Anttila, Ted Apter, Paavo Arhinmäki, Jussi Chydenius, Fatim Diarra, Joonas Haavisto, Joel Harkimo, Abdirahim Husu Hussein, Ville Jalovaara, Kati Juva, Otso Kivekäs, Dan Koivulaakso, Anu Korppi, Matti Niiranen, Dani Niskanen, Sara Paavolainen, Jenni Pajunen, Matti Parpala, Dennis Pasterstein, Sirpa Puhakka, Risto Rautava, Nelli Ruotsalainen, Daniel Sazonov, Sameli Sivonen, Riikka Suominen, Johanna Sydänmaa, Reetta Vanhanen, Juhana Vartiainen, Maarit Vierunen

22.05.2019

Ärende/23

Frånvarande: 4

Mai Kivelä, Pia Kopra, Wille Rydman, Suldaan Said Ahmed

Stadsfullmäktige godkände ledamoten Sirpa Asko-Seljavaaras förslag till hemställningskläm.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Timo Lindén, stf. stadssekreterare, telefon: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Bilagor

1 Emma Karin valtuustoaloite Helsingin niittyverkoston laajentamisesta

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Beslutet stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Emma Kari och 23 andra ledamöter föreslår i sin motion att Helsingfors vidtar åtgärder för att kartlägga de öppna områden som det är möjligt att ändra till ängar. Målet är att öka antalet ängar och främja mångfalden i stadsnaturen.

Stadsstyrelsen hänvisar till stadsmiljönämndens utlåtande och konstaterar att tjänsten stadsrums- och landskapsplanering vid stadsmiljösektorn och miljötjänsterna inleder ett utvecklingsprojekt om ängsnätverket i Helsingfors under år 2020.

Ängsnätverket i Helsingfors har varit föremål för ett diplomarbete inom landskapsarkitektur vid Aalto-universitetet år 2017. Arbetet har lösts in för stadens bruk. I arbetet utreds de ekologiska, landskapsmässiga och kulturella särdragen i ängsnätverket i Helsingfors samt dess konnektivitet med hjälp av geografiska data och kartmaterial. I arbetet undersöks ängsnätverkets betydelse som en del av stadens grönstruktur och människans livsmiljö, samt ängarnas betydelse som producent av ekosystemtjänster. Arbetets resultat ger en helhetsbild av ängsnätverket i Helsingfors, ängsnätverkets stomme och de viktigaste områdeshelheterna. I Helsingfors identifieras tolv områdesmässigt betydande ängsnätverkshelheter på fastlandet och två i skärgården.

I utvecklingsprojektet som inleds år 2020 utnyttjas material som producerades i diplomarbetet om ängsnätverket i Helsingfors och utifrån det utarbetas material med geografisk information till stadens egen tjänst för geografisk information. Informationen om ängarna samlas ihop, och till den läggs anvisningar om hur ängarna ska planeras och underhållas samt information om ängarnas betydelse. Målet är att ge en tydligare helhetsbild av ängsnätverket i Helsingfors, förutsättningarna för att bevara nätverket och sätten att utveckla det. I samband med områdesplanerna granskas även ängsnätverket, utöver blåsnätverket av vattenområden och skogs- och parknätverket. Granskningen av det områdesmässiga ängsnätverket producerar ny information om ängsnätverkets centrala delar och förbindelser, samt om brister och problempunkter i förbindelserna och ger primärdata för planeringen av markanvändningen och utvecklingen av underhållet av öppna områden. Dessutom kartläggs nya områden som ändras till ängar. Vid behov kan också vården ändras för att öka antalet ängar.

Tidigare åtgärder

Staden har kartlagt öppna områden i flera omgångar sedan 1990-talet. Stadens mål har varit att främja den biologiska mångfalden i stadsnaturnen, bevara öppna områden, öka antalet ängar, värna om kulturlandskapen och förbättra rekreativiteterna för invånarna. Ytan på ängarna som omfattas av vården har ökat årligen. De till mångfalden värdefullaste och ängs- och torrängsområdena har identifierats, vårdplaner har utarbetats för dem och deras regelbundna vård har inletts.

Då staden blir tätare kommer en del av de befintliga ängsområdena att försvinna i och med byggande, men nya ängsområden kan skapas i lämpliga objekt genom anläggning av grönområden. Att staden blir tätare ställer allt högre krav på grönnätverkets användbarhet och hållbarhet för användning, vilket påverkar ökningen av antalet ängar. Genom en nätverksgranskning är det möjligt att identifiera stadsområdets öppna områden och det ängsnätverk som de bildar, nätverkets betydande delar och de fungerande och utvecklingsbara förbindelserna mellan ängarna.

Ängarnas nuläge

Staden har ökat antalet öppna ängslika områden sedan början av 1990-talet. Då var ytan på de ängar som omfattades av vården cirka 100 hektar. Igenvuxna tidigare åkrar och betesområden, förvildade gårdsplaner, förbuskade strandängar och lätt utnyttjade gräsområden kartlades och inkluderades i vården. Under åren 2005–2006 utfördes en ny kartläggning av öppna områden i och med vilken det var möjligt att ytterligare öka antalet ängar och utveckla deras underhåll. Ängarna

fördes in i stadens register över allmänna områden, den årliga vården fastställdes och den regelbundna vården av ängarna inkluderades i underhållets beställningar. Av människan skapade ängsområden bevaras inte utan regelbunden, årligen genomförd slåtter. För värdefulla ängar med betydande naturvärden utarbetades objektspecifika vårdplaner.

Enligt Helsingfors stads register över allmänna områden finns det i Helsingfors cirka 645 hektar av änglika områden i stadens ägo, varav cirka 360 hektar innehåller ängsområden som vårdas på olika sätt. Majoriteten av de ängar som omfattas av vården är gamla åkrar som då odlingsverksamheten upphört har bevarats öppna genom slåtter eller röjning. De har klassificerats som landskapsängar. Dessutom finns cirka 270 hektar av olika slags öppna och halvöppna gräsdominerade områden. Ängarna som omfattas av vården och är värdefulla med avseende på kulturhistorien, naturen och mångfalden har en yta på 33 hektar. Antalet objekt är totalt 32. De värdefulla ängarna uppfyller kriterierna för utrotningshotad traditionsbiotop, med undantag av några skogiga, slitna eller eutrofierade områden på objekten. På de värdefulla ängarna förekommer också utrotningshotade arter. På en del av stadens åkerområden odlas mångåriga gräsväxter och de slås en gång per år. De är då i praktiken landskapsängar.

I utredningen Kestävä viherrakenne, som togs fram i samband med generalplanen för Helsingfors, föreslogs riktgivande nyckeltal för grönområden enligt en grov indelning i livsmiljöer. Enligt utredningen är ängarnas yta i Helsingfors cirka 700 hektar och de öppna gräsområdenas yta cirka 413 hektar. I utredningen klassificerades gräsbesådda, helt eller nästan helt trädlösa områden som öppna gräsområden. Östersundom ingår inte i talen.

Utöver dessa änglika områden som omfattas av vården finns det i staden naturängar som hålls naturligt öppna och vars exakta antal inte har utretts. I naturängarna ingår bland annat fuktiga strand- och över-
svämningsängar, torra bergsängar och havsstrandsängar. I skyddsområdena omfattar vården exempelvis den omfattande havsstrandsängen på cirka 20 hektar i Natura 2000-området Gammelstadsvikens fågelvatten, som sköts genom betesgång och slåtter. I Helsingfors finns dessutom 16 havsstrandsängar, totalt 5,2 hektar, som har uppstått naturligt och som uppfyller kriterierna för naturtypen i 29 § i naturvårdslagen. Objekten har avgränsats enligt NTM-centralens beslut, varvid de inte längre kan ändras så att bevarandet av de utmärkande dragen för naturtypen i det ifrågakvarande området äventyras.

Ängsnätverket som en del av skyddet av utrotningshotade naturtyper

22.05.2019

Ängarna är bland de mest utrotningshotade naturtyperna och värnandet om dem i Helsingfors har riksomfattande betydelse. 18.12.2018 publicerades resultaten av den nya riksomfattande naturtypsutvärderingen, enligt vilken alla naturtyper i traditionsbiotoperna är utrotningshotade i Finland.

Under åren 2017 och 2018 gjorde miljötjänsterna en kartläggning över utrotningshotade naturtyper i Helsingfors. I kartläggningen har man hittills avgränsat 66 traditionsbiotopobjekt, vars sammanlagda yta är 16,1 hektar. Helsingfors traditionsbiotopobjekt är typiskt små till ytan och spridda från stadsstrukturen. En del av de här objekten omfattas av vården och för dem har framtagits objektspecifika vårdplaner (värdefulla ängar). Målet är att en vårdplan i framtiden utarbetas också för objekt som kräver regelbunden slåtter eller betesgång. Samtidigt påbörjas istandsättnings- och vårdåtgärderna på ängarna.

Av kartläggningsarbetets resultat framgår att florán på många av havsstrandsängarna i Helsingfors skärgård är riklig, mångformig och ganska bra bevarad trots rekreatjonsbruket. Det största hotet riktas mot strandområden som hör till naturtypen Östersjöns sandstränder, vars växtlighet blir svagare och försvinner småningom på grund av hårt bruk. Bevarandet av den värdefulla växtligheten i objekten kan förbättras genom att styra gången, ta bort främmande växtarter såsom vresrosor och informera om naturvärdena.

Att utveckla ängsnätverket är motiverat eftersom staden redan har ett representativt nätverk av värdefulla ängar. Vården av de värdefulla ängarna har gett goda resultat och ängarnas växtlighet har blivit mångsidigare och ytan har vuxit i flera objekt.

Byggandets metoder för att åstadkomma nya ängar

Nya ängar och konstängar som bildats till följd av byggande, och ängslika planteringar kompletterar ängsnätverket väl, men ersätter inte traditionsbiotoperna.

Stadens strävar att utnyttja återvinningsmassor i alla byggobjekt i enlighet med Helsingfors stads utvecklingsprogram för utnyttjande av schaktmassor. I staden har anlagts flera parkområden, där de centrala elementen i parkerna är olika slags naturenliga ängsområden, exempelvis Understensparken och Ida Aalbergs park. Ängarnas växtlighet härstammar från fröbanken i ytmassorna som har flyttats till området och av kompletterande sådder och planteringar. Växtligheten består huvudsakligen av vilda växter och av prydnadsväxter som kompletterar dem. Det mest omfattande och mest betydande ängsobjektet i östra Helsingfors är Nordsjötoppen som har bildats på en tidigare deponi och område med fyllningsjord. Det omfattande och till sina naturvärden rika

22.05.2019

Ärende/23

rekreationsområdet med olika slags ängs- och buskområden har byggts och underhållits helt av människan. Återvinningsmassor kan utnyttjas också i gatuarbeten, då man vid utnyttjandet av näringsfattiga massor skapar ängslika kantängsområden i stället för gräsområden.

Andra objekt som lämpar sig för anläggning av ängar är bland andra tak på byggnader och konstruktioner, där förhållandena ofta är förmånliga för olika slags torra ängs- och torrängsväxter som gynnas av gass. I planeringen av naturenliga dagvattensystem är det möjligt att utnyttja våtmarks- och strandväxter, som skapar biotoper som liknar översämningsängar. De ängslika skyddszonerna längs med bäckarna förhindrar erosion av näringsämnen. Särskilt de höga örtartade växterna tillsammans med trädbeståndet på stränderna överskuggar bäcken och ger skydd åt fiskyngel och andra bäckorganismer. På ängarna kan det också finnas träd- och buskgrupper för att öka mångfalden. Hagmarker och ängslika kantområden på gränsen mellan ett öppet och ett skogigt område är ofta de bästa områdena med tanke på mångfalden.

Underhållets konst för att göra ängarna göra mångfaldigare

Bevarandet och underhållet av mångfalden på ängarna, särskilt traditionsbiotoperna som skapats som ett resultat av mänskligt arbete, kräver vård. Anvisningar angående vården av ängarna har givits bland annat i Helsingfors stads naturvårds arbetsanvisningar för ängar och landskapsåkrar. Beaktandet av naturens mångfald spelar en viktig roll i vården av ängarna. I arbetsanvisningarna ges instruktioner bland annat för identifierande och vård av värdeobjekt, beaktande av faunan i planering och vårdarbeten, bekämpning av skadliga främmande växtarter på ängarna och vård av växtligheten i fornlämningar, såsom befästningskonstruktioner.

Till slut

Enligt 30 kap. 11 § 2 mom. i förvaltningsstadgan ska stadsstyrelsen förelägga fullmäktige en motion som undertecknats av minst 15 ledamöter.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Timo Lindén, stf. stadssekreterare, telefon: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Bilagor

1 Emma Karin valtuustoaloite Helsingin niittyverkoston laajentamisesta

Sökande av ändring

Postadress
PB 1
00099 HELSINGFORS STAD
kaupunginkanslia@hel.fi

Besöksadress
Norra esplanaden 11-13
Helsingfors 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Telefon
+358 9 310 1641
Telefax
+358 9 655 783

FO-nummer
0201256-6
Kontonr
FI0680001200062637
Moms nr
FI02012566

22.05.2019

Ärende/23

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 06.05.2019 § 306

HEL 2018-012503 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Emma Karin aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunta 26.02.2019 § 100

HEL 2018-012503 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Helsingin niittyverkoston kehittämishanke käynnistyy kaupunkiympäristön toimialalla vuoden 2020 aikana.

Helsingin kaupunkistrategiassa linjataan kaupungin tavoitteeksi luonnon monimuotoisuuden lisääminen. Huomattava osa Helsingin eliölajiston, erityisesti selkärangattomien ja putkilokasvien monimuotoisuudesta keskittyy avoimiin ja puoliavoimiin kulttuuriympäristöihin. Aloitteessa edellytetään, että kaupunki kartoittaa ne avoimet alueet, jotka on mahdollista muuttaa niityiksi ja siten lisätä kaupunkiluonnon monimuotoisuutta.

Avointen alueiden kartoitustyötä on tehty kaupungin toimesta useaan otteeseen 1990-luvulta lähtien. Kaupungin tavoitteena on ollut kaupunkiympäristön luonnon monimuotoisuuden lisääminen, avointen alueiden säilyttäminen, niittyjen lisääminen, kulttuurimaisemien vaaliminen ja asukkaiden virkistysmahdollisuuksien parantaminen. Hoidon piiriin otet-

tujen niittyjen pinta-ala on kasvanut vuosittain. Monimuotoisuudeltaan arvokkaimmat keto- ja niittyalueet on tunnistettu, niille on laadittu hoitosuunnitelmat ja niiden säännöllinen hoito on aloitettu.

Kaupungin tiivistyessä osa olemassa olevista niittyalueista tulee häviämään rakentamisen tieltä, mutta uusia niittyalueita voidaan luoda sopiviin kohteisiin viherrakentamisen keinoin. Tiivistyvä kaupunki asettaa viherverkostolle kasvavia vaatimuksia käytettävyyden ja käytön kestävyys suhteen, mikä vaikuttaa niittyjen määrän lisäämiseen. Verkostotarkastelulla voidaan tunnistaa kaupunkialueen avoimet alueet ja niiden muodostama niittyverkosto, verkoston merkittävät osat sekä niittyjen väliset toimivat ja kehitettävät yhteydet.

Helsingin niittyjen nykytila

Kaupunki on tietoisesti lisännyt avointen, niittymäisten alueiden määrää 1990-luvun alusta alkaen. Silloin hoidon piirissä olevien niittyjen pinta-ala oli noin 100 hehtaaria. Umpeenkasvaneita entisiä peltoja ja laidunalueita, villiintyneitä pihapiirejä, pensoittuneita rantaniittyjä ja vähäkäyttöisiä nurmialueita kartoitettiin ja otettiin hoidon piiriin. Vuosina 2005 - 2006 tehtiin uusi avointen alueiden kartoitus, jonka myötä saatiin niittyjen määrää edelleen lisättyä ja niiden ylläpitoa kehitettyä. Niityt lisättiin kaupungin yleisten alueiden rekisteriin, vuosittainen hoito määriteltiin ja ylläpidon tilauksiin sisällytettiin niittyjen säännöllinen hoito. Ilman säännöllistä, vuosittain toteutettavaa niittoa, ihmisen luomat niittyalueet eivät säily. Luonnonarvoiltaan merkittävälle niittyalueille, niin sanotuille arvoniityille, laadittiin kohdekohtaiset hoitosuunnitelmat.

Helsingin kaupungin yleisten alueiden rekisterin mukaan niittymäisiä, kaupungin omistuksessa olevia alueita on Helsingissä noin 645 hehtaaria. Reilu 360 hehtaaria sisältää eri tavoin hoidettuja niittyalueita. Hoidon piirissä olevista niityistä suurin osa on vanhoja peltoja, mitkä on viljelytoiminnan loputtua pidetty avoimena niittämällä tai vesomalla. Ne on luokiteltu maisemaniityiksi. Lisäksi niityiksi luokiteltuja erilaisia avoimia ja puoliavoimia ruoho- ja heinävaltaisia alueita on noin 270 hehtaaria. Hoidon piirissä olevien, luonnon monimuotoisuuden ja kulttuurihistorian kannalta arvokkaiden niittyjen pinta-ala on 33 hehtaaria. Kohteita on yhteensä 32. Arvoniityt täyttävät uhanalaisten perinnebiotooppien kriteerit lukuun ottamatta joillakin kohteilla olevia metsäisiä, kuluneita tai rehevöityneitä alueita. Arvoniityillä esiintyy myös uhanalaisia lajeja. Osalla kaupungin peltoalueista kasvatetaan monivuotisia nurmikasveja ja ne niitetään kerran vuodessa, jolloin ne ovat käytännössä maisemaniityjä.

Helsingin yleiskaavan yhteydessä laaditussa Kestävä viherrakenne -selvityksessä esitettiin viheralueiden suuntaa-antavia tunnuslukuja kar-

kean elinympäristöjaottelun mukaan. Helsingin niittyjen pinta-ala oli selvityksen mukaan noin 700 hehtaaria ja avonurmien 413 hehtaaria. Selvityksessä avonurmiksi luokiteltiin kokonaan tai lähes kokonaan puuttomat alueet, jotka on nurmetettu. Luvuissa ei ole mukana Östersundomin aluetta.

Hoidon piirissä olevien niittymäisten alueiden lisäksi kaupungissa on luonnostaan avoimena pysyviä luonnonniittyjä, joiden määrää ei tarkkaan tunneta. Luonnonniittyihin sisältyy muun muassa kosteita ranta- ja tulvaniittyjä, kuivia kallioketoja sekä merenrantaniittyjä. Suojelualueilla hoidon piirissä on esimerkiksi Vanhankaupunginlahden lintuvesi Natura 2000 -alueella sijaitseva laaja, noin 20 hehtaarin suuruinen merenrantaniitty, jota hoidetaan laiduntamalla ja niittämällä. Helsingissä on lisäksi 16 kappaletta, yhteensä 5,2 hehtaaria, luontaisesti syntyneitä merenrantaniittyjä, jotka täyttävät luonnonsuojelulain 29 § mukaisen luontotyyppin kriteerit. Kohteet on ELY-keskuksen päätöksellä rajattu, jolloin niitä ei saa muuttaa niin, että luontotyyppin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu.

Helsingin niittyverkosto osana uhanalaisten luontotyyppien suojelua

Niityt ovat uhanalaisimpia luontotyyppisiä, ja niiden vaalimisella Helsingissä on valtakunnallista merkitystä. 18.12.2018 julkaistiin uuden valtakunnallisen luontotyyppi-arvioinnin tulokset, joiden mukaan kaikki perinnebiotooppien luontotyypit ovat Suomessa uhanalaisia.

Vuosina 2017 ja 2018 ympäristöpalvelut kartoitti Helsingin uhanalaisia luontotyyppisiä. Kartoituksessa on tähän mennessä rajattu 66 perinnebiotooppikohtetta, joiden yhteispinta-ala on 16,1 hehtaaria. Helsingin perinnebiotooppikohteet ovat tyypillisesti pienialaisia ja hajallaan kaupunkirakenteessa. Osa näistä kohteista on hoidon piirissä ja niille on laadittu kohdekohtainen hoitosuunnitelma (arvoniityt). Tavoitteena on, että hoitosuunnitelma tehdään tulevaisuudessa myös niille kohteille, jotka vaativat säännöllistä niittoa tai laidunnusta. Samalla käynnistetään niittyjen kunnostus- ja hoitotoimet.

Kartoitustyön tulosten perusteella on selvinnyt, että monet Helsingin saariston merenrantaniityt ovat kasvistoltaan rikkaita, monimuotoisia ja melko hyvin säilyneitä runsaasta virkistyskäytöstä huolimatta. Suurin uhka kohdistuu Itämeren hiekkarannat -luontotyyppiin kuuluville ranta-alueille, joiden kasvillisuus heikkenee ja häviää vähitellen kovan kuluksen myötä. Kohteiden arvokkaan kasvillisuuden säilymistä voidaan parantaa kulkua ohjaamalla, vieraskasvien, kuten kurturuusukasvustojen, poistotoimilla ja tiedottamalla luontoarvoista.

Niittyverkoston kehittämiseksi on perusteita Helsingissä, koska kaupungissa jo on edustava arvoniittyverkosto. Arvoniittyjen hoito on tuot-

tanut hyviä tuloksia: niittyjen kasvillisuus on monipuolistunut ja monien kohteiden pinta-alaa on saatu kasvatettua.

Helsingin niittyverkoston kehittäminen suunnittelussa

Niittyjen monimuotoisuutta voidaan edistää pitämällä huolta niittyjen hoidosta, säilyttämällä niittyjä ja luomalla edellytyksiä uusien niittyjen synnylle. Sen lisäksi tulee huolehtia siitä, että avoimet niittyalueet muodostavat toisiinsa kytkeytyneen niittyverkoston. Arvokkaimpien niitty-laikkujen lisäksi tarvitaan myös niitä tukevia ja täydentäviä niittymäisiä alueita.

Helsingin niittyverkostosta on tehty maisema-arkkitehtuurin diplomityö Aalto-yliopistoon 2017. Työ on lunastettu kaupungin käyttöön. Anni Mari Anttolan laatimassa työssä selvitettiin Helsingin niittyverkoston ekologisia, maisemallisia ja kulttuurisia ominaispiirteitä sekä kytkeytyneisyyttä paikkatieto- ja kartta-aineistojen avulla. Lisäksi työssä tutkittiin niittyverkoston merkitystä osana kaupungin viherrakennetta ja ihmisen elinympäristöä sekä niittyjen merkitystä ekosysteemipalvelujen tuottajana. Työn tuloksena on hahmottunut kokonaiskuva Helsingin niittyverkostosta, niittyverkoston runko ja tärkeimmät aluekokonaisuudet. Helsingistä on tunnistettu 12 alueellisesti merkittävää niittyverkostokokonaisuutta mantereen alueelta ja kaksi saaristosta.

Kaupunkitila ja maisemasuunnittelu -palvelu käynnistää Helsingin niittyverkoston kehittämishankkeen vuoden 2020 aikana yhteistyössä ympäristöpalveluiden kanssa. Työssä hyödynnetään Anttolan diplomityön tuottamaa aineistoa Helsingin niittyverkostosta ja työstetään sen pohjalta paikkatietoaineistoa kaupungin omaan paikkatietopalveluun. Niittyihin liittyvä tieto kootaan yhteen, lisätään niittyjen suunnittelun ja ylläpidon ohjeistusta sekä tietoa niittyjen merkityksestä. Tavoitteena on selkeyttää kokonaiskuvaa Helsingin niittyverkostosta, verkoston säilymisen edellytyksistä ja keinoista sen kehittämiseksi. Aluesuunnitelmien yhteydessä tarkastellaan vesialueista muodostuvan siniverkoston ja metsä- ja puustoisien verkoston ohella myös niittyverkostoa. Alueellisen niittyverkoston tarkastelu tuottaa tietoa niittyverkoston keskeisistä osista ja yhteyksistä sekä yhteyksien puutteista ja ongelmakohtista sekä tuo lähtötietoa maankäytön suunnitteluun ja avointen alueiden ylläpidon kehittämiseen. Lisäksi kartoitetaan uusia, niityiksi muutettavia alueita. Tarvittaessa voidaan myös muuttaa hoitoa, jolloin saadaan lisättyä niittyjen määrää.

Rakentamisen keinot uusniittyjen aikaansaamiseksi

Olemassa olevien niittyjen lisäksi uusia niittyjä syntyy uusiin puistokohteisiin, jos kohteessa on niityille sopivat olosuhteet ja niittyjen suunnittelussa hyödynnetään asiantuntemusta. Uusniityt sekä rakentamisen ja

niittymäisten istutusten seurauksena syntyneet tekoniityt eivät korvaa perinnebiotooppeja, mutta täydentävät hyvin niittyverkostoa.

Helsingin kaupungin kaivumaiden hyödyntämisen kehittämissuunnitelman mukaan kierrätysmaita tulee pyrkiä hyödyntämään kaikissa rakentamiskohteissa. Helsinkiin on rakennettu useita puistoalueita, joissa puistojen keskeisinä elementteinä ovat erilaiset luonnonmukaiset niittyalueet, esimerkkeinä Alakivenpuisto ja Ida Aalberginpuisto. Niittyjen kasvillisuus on peräisin kohteeseen siirrettyjen pintamaiden siemenpankista sekä täydentävistä kylvöistä ja istutuksista. Kasvillisuus koostuu pääosin luonnonkasveista ja niitä täydentävistä koristekasveista. Itä-Helsingin laajin ja merkittävin hoidettu niittykohde on entiselle kaatopaikalle ja maantäyttöalueelle rakentunut Vuosaarenhuippu. Laaja, luontoarvoiltaan rikas, erilaisia niitty- ja pensaikkoalueita sisältävä virkistysalue on kokonaan ihmisen rakentama ja ylläpitämä. Kierrätysmaita voidaan hyödyntää myös kadunrakennuskohteissa, jolloin ravinteköyhiä maita hyödynnettäessä luodaan niittymäisiä piennarniittyalueita nurmikoiden sijaan.

Uusia niittyjen perustamiseen sopivia kohteita ovat myös muun muassa rakennusten ja rakenteiden katot, joissa olosuhteet ovat usein suotuisat erilaisille kuiville ja paahteisuutta suosiville keto- ja niittykasveille. Luonnonmukaisten hulevesiaiheiden suunnittelussa voidaan hyödyntää kosteikko- ja rantakasveja, joilla luodaan tulvaniittyjen kaltaisia biotooppeja. Purojen varsilla niittymäiset suojavyöhykkeet estävät ravintehuuhtoumia. Varsinkin korkeat ruohovartist kasvit yhdessä rantapuuston kanssa varjostavat puroa ja antavat suojaa kalanpoikasille ja muulle puroeliöstölle. Niityillä voi olla myös puu- ja pensasryhmiä monimuotoisuuden lisäämiseksi. Hakamaat ja niittymäiset reunavyöhykkeet avoimen ja metsäisen alueen rajalla ovat usein monimuotoisuudeltaan parhaita alueita

Ylläpidon keinot niittyjen monipuolistamiseksi

Niittyjen, erityisesti ihmisen työn tuloksena syntyneiden perinnebiotooppien, säilyminen ja monimuotoisuuden ylläpitäminen vaatii hoitoa. Niittyjen hoitoa on ohjeistettu muun muassa laatimalla Helsingin kaupungin luonnonhoidon työohje niityille ja maisemapelloille. Luonnon monimuotoisuuden huomioiminen on tärkeässä roolissa niittyjä hoidettaessa. Työohjeessa opastetaan muun muassa arvokohteiden tunnistamiseen ja hoitoon, eläimistön huomioimiseen suunnittelussa ja hoitotöissä, haitallisten vieraskasvien torjuntaan niityillä sekä muinaisjäännösten, kuten linnoituslaitteiden, kasvillisuuden hoitoon.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

22.05.2019

Ärende/23

Lisätiedot

Tuuli Ylikotila, luontoasiantuntija: 310 38540

tuuli.ylikotila(a)hel.fi

Hanna Seitapuro, ympäristösuunnittelija, puhelin: 310 32062

hanna.seitapuro(a)hel.fi

Päivi Islander, projektipäällikkö, puhelin: 310 38649

paivi.islander(a)hel.fi

Postadress

PB 1
00099 HELSINGFORS STAD
kaupunginkanslia@hel.fi

Besöksadress

Norra esplanaden 11-13
Helsingfors 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Telefon

+358 9 310 1641

Telefax

+358 9 655 783

FO-nummer

0201256-6

Kontonr

FI0680001200062637

Moms nr

FI02012566